

Deċiżjoni tas-Sedja mogħtija mill-Ispeaker Anġlu Farrugia f'Seduta 382 tas-27 ta' April 2016 dwar l-użu tal-Ħamis għal xogħol ta' Membri Privati

ONOR. DAVID AGIUS: Sur President, niġbed ftit l-attenzjoni tas-Sedja dwar l-aġġornament tal-Kamra, li hija xi haġa li rrid nagħmel qabel ma jibda l-istess aġġornament. Kif taf inti, il-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra bħalissa mhux qiegħed jiltaqa', u għaddejnin numru ta' *smses* bejni u l-Whip tal-Gvern, li minnhom johroġ li l-intenzjoni tal-Gvern hi li nkomplu bix-xogħol tal-Gvern.

Sur President, nixtieq nirreferik għall-Ordnijiet Permanenti u anke għar-*rulings* mogħtija minn diversi *Speakers*, inkluż inti, fejn bi prassi l-Parlament issa jiltaqa' nhar ta' Tnejn, Tlieta u Erbgħa, u l-Ħamis ikun xogħol tal-Oppożizzjoni jew tal-Gvern, skont il-każ. Nirreferik ukoll għal *ruling* li tajt fis-Seduta 361 tal-24 ta' Frar 2016, fejn inti għedt:

“Għalhekk is-Sedja qiegħda tiddeċiedi billi għal dak li ntalab min-naħa tal-Onor. David Agius kif ukoll min-naħa tal-Onor. Louis Grech sabiex is-Sedja tagħti *ruling* dwar il-ġurnata tal-Ħamis skont l-Ordni Permanenti 8 (2), ċjoè jekk imissx seduta għan-naħa tal-Oppożizzjoni jew in-naħa tal-Gvern, is-Sedja qiegħda tiddeċiedi li meta jmiss tittiehed il-ġurnata tal-Ħamis imiss seduta għan-naħa tal-Gvern.”

L-għada l-Ħamis 25 ta' Frar, il-Gvern ma hax is-seduta tiegħu. Kien hemm ukoll it-3 ta' Marzu, l-10 ta' Marzu, is-17 ta' Marzu, l-24 ta' Marzu, il-31 ta' Marzu, is-7 ta' April, l-14 ta' April u l-21 ta' April, fejn dejjem qed ngħid li kien il-jum tal-Ħamis. Allura jekk tmur minn seduta għal oħra, u tibda bin-naħa tal-Gvern jirrizulta li għada 28 ta' April imiss seduta għan-naħa tal-Oppożizzjoni. Għaldaqstant Sur President, jien qiegħed nitlob biex għada din il-Kamra jkollha quddiemha xogħol tal-Oppożizzjoni.

Kif tafu, hemm 29 membru min-naħa tal-grupp tal-Partit Nazzjonalista u żewġ membri indipendenti, inkluż l-Onor. Marlene Farrugia, li hi wkoll ressqet mozzjoni ta' sfiduċja fil-Ministru Konrad Mizzi. Allura qed nitlobok, Sur President, biex inti tħares in-naħa tal-Oppożizzjoni u l-Kamra taggorna għal għada sabiex ikun diskuss xogħol tal-Oppożizzjoni, u allura din il-Kamra tiddiskuti mozzjoni ta' sfiduċja fil-Ministru Konrad Mizzi.

MR SPEAKER: Iva, Onor. David Agius, nafu sew dak ir-*ruling* li tajt li jikkonċerna l-Ordni Permanenti 8. L-ewwel nett, ir-*ruling* li tajt huwa li l-Ħamis li jmiss, jiġifieri l-Ħamis alternattiv kif ikkwotajt tajjeb, huwa tal-Gvern u allura wara li l-Gvern jieħu l-Ħamis, il-Ħamis li jmiss ikun tal-Oppożizzjoni. Fil-fatt, ir-*ruling* li tajt huwa bbażat ukoll fuq l-Ordni Permanenti 8(2) li jgħid:

“Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet tal-Ordni Permanenti 7 (3) xogħol ta' membri privati għandu jkollu preċedenza fuq xogħol tal-Gvern kull nhar ta' Ħamis alternattiv li fih tagħmel seduta l-Kamra”.

Is-seduta tal-Ħamis li tmiss lill-Gvern għadha ma tteħditx u allura skont l-alternanza għada mhuiwix jum tal-Oppożizzjoni. Dan huwa r-*ruling*.

L-Onor. David Agius.

ONOR. DAVID AGIUS: Sur President, kif qrajt tant tajjeb inti, ix-xogħol tal-Oppożizzjoni jkollu preċedenza fuq dak tal-Gvern; allura nitlobok li l-ewwel nett tikkunsidra dan, u wkoll

il-fatt li jekk il-Gvern qatt ma juża l-Ħamis, ifisser li l-Oppożizzjoni qatt ma se jkollha l-Ħamis tagħha?

MR SPEAKER: Mhux se nidhol f'dibattitu, però dan huwa punt importanti ħafna li qiegħed ssemmi Onor. Agius. L-Ordnijiet Permanenti huma dawk li huma; hemm bżonn li l-Ordnijiet Permanenti jiġu reveduti, mhux fuq dan biss għax jien ngħid li hemm ħafna aktar anomaliji. L-isfortuna hija li l-Ordni Permanenti hu kif inhu; l-alternanza tmiss lin-naħa tal-Oppożizzjoni meta jittieħed il-Ħamis li jmiss mill-Gvern. Peress illi l-jum tal-Ħamis għadu ma ġiex meħud mill-Gvern allura għada ma jmissx xogħol tal-Oppożizzjoni.

Fil-fatt, dan il-punt interessanti dħalt fih fir-*ruling* tiegħi mogħti fis-seduta 235 tal-3 ta' Frar 2015 li ċċitajt inti u tista' taqrah u m'għandix għalfejn nerga' nidhol fih issa. Il-punt tiegħek huwa punt validu però l-prinċipju huwa li, kif huma l-Ordnijiet Permanenti sal-lum u l-interpretazzjoni tagħhom, ix-xogħol tal-Oppożizzjoni jittieħed il-Ħamis meta jmissha skont l-alternanza. Kieku f'xi waħda minn dawk id-dati li semmejt sar xogħol tal-gvern, allura kont tista' korrettement titlob li għada jsir xogħol tal-Oppożizzjoni. Iktar rimarki?

L-Onor. David Agius.

ONOR. DAVID AGIUS: Sur President, ma nafx jekk kontx qed ninstema' għax qed jibagħtuli messaġġi li ma kontx qiegħed ninstema'.

MR SPEAKER: Kont qed tinstema'.

ONOR. DAVID AGIUS: Hawn ġew kont qed ninstema' imma barra jidher li mill-*microphone* li kont qed nuża ma kontx qed ninstema'. Nistgħu niċċekkjaw fit?

Bħala Speaker għandek thares id-drittijiet tagħna bħala Oppożizzjoni. Jekk il-Gvern jiddeċiedi li f'ħames snin, jew tliet snin, qatt ma juża l-Ħamis u ma jkunx hemm alternanza, allura qiegħed iċċaħhad lill-Oppożizzjoni milli tagħmel il-mozzjonijiet tagħha. Naħseb li għandek terġa' tidhol fiha u titlob lill-Gvern li jekk ma jużax Ħamis, il-Ħamis ta' wara huwa bi preċedenza għax-xogħol tal-Oppożizzjoni. Anzi, l-Ordni Permanenti jagħmilhielek ċara li x-xogħol tal-Oppożizzjoni jieħu preċedenza fuq dak tal-Gvern. Tiftakar ukoll li l-Gvern għandu xogħol fil-*granet tat-Tnejn*, it-Tlieta u l-Erbgħa, u l-Ħamis għandu jkun xogħol tal-Oppożizzjoni, jew ta' xogħol u *private members' bills* minn fost Membri oħrajn li mhumiex fil-*frontbench* tal-Gvern imma jkunu *backbenchers*. Nixtieqek li inti thares id-drittijiet tal-Oppożizzjoni li illum, kif taf, mhux biss fiha l-grupp tal-Partit Nazzjonalista imma tinkludi żewġ deputati indipendenti. Jekk nimxu b'dan il-mod, l-Onor. Marlene Farrugia qatt ma jkollha dritt li tressaq ix-xogħol tagħha, u bl-istess mod l-Oppożizzjoni bħala grupp tal-Partit Nazzjonalista. Naħseb importanti li tifhem dak li hemm fl-Ordnijiet Permanenti li jgħid li dak li huwa xogħol tal-Oppożizzjoni jieħu preċedenza fuq il-Gvern nhar ta' Ħamis, u li jekk il-Gvern ma jutilizzax il-jum tal-Ħamis allura għandek tgħidlu: inti mhux qed tutilizzah, allura jien se nagħtih lil min irid jaħdem f'din il-Kamra. L-Oppożizzjoni trid taħdem; l-Oppożizzjoni għandha mozzjoni importanti ta' sfiduċja f'Ministru u allura għandha titla', iktar u iktar illum li għandna l-Kumitat tax-Xogħol tal-Kamra li kif taf int tlabt li jiltaqa', però sal-lum għadu ma ltaqax.

MR SPEAKER: Il-Ministru Owen Bonnici.

ONOR. OWEN BONNICI: Sur President, li rrid ngħid huwa li hawnhekk irridu nimxu fuq il-ligijiet li jirregolaw il-Parlament. Dawn il-ligijiet mhux aħna ktibniehom; huma ligijiet li ilhom jintuzaw numru ta' snin u l-pożizzjoni legali mhijiex dik li qed jgħid il-habib tiegħi, imma hija dik li għadek kemm għedt inti, Sur President, u inti eluċidajtha tajjeb ħafna f'dak ir-*ruling* li tajt. Infakkar lill-Onor. Agius li fil-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra aħna bħala Gvern, kif jaf, nagħmlu hilitna biex nagħmlu programm tajjeb ta' xogħol parlamentari li jkun gust kemm jista' jkun. Biżżejjed ngħid li l-aħħar mozzjoni ta' sfiduċja fil-gvern - mhux f'Ministru, fil-Gvern kollu - rajna li din tiġi diskussa malajr u fil-fatt giet diskussa; anzi ridna niddiskutuha l-Ġimgħa u intom xtaqtu li tiddiskutuha t-Tnejn. Però, mingħajr ma nidhol f'dak il-mertu, nistieden lill-Onor. Agius li jqajjem dan il-punt fil-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra sabiex wiehed ikun jista' jirregola ruħu aħjar. L-Onor. Agius semma li qiegħed isib xi diffikultà biex jiltaqgħu; jien nimpenja ruħi li nitkellem mal-kollegi tiegħi u naraw jekk hemmx xi diffikultà biex jiltaqa' l-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra, però li huwa żgur hu li rridu nimxu mal-ligi. Allahares dan il-Parlament ma jimxix ma' dak li tgħid il-ligi!

MR SPEAKER: Grazzi. Ma rridx intawwal però halli nagħti l-kelma lill-Onor. Marlene Farrugia.

ONOR. MARLENE FARRUGIA: Sur President, jiena dentista għax ma tantx saddadt fil-kors tal-Ligi, però niftakar ħaġa bażika: *lex injusta non est lex*. Jekk l-Ordinijiet Permanenti eżistenti mhumiex qed jagħtu ċans lili bħala Deputat indipendenti, meqjusa bħala parti mill-Oppożizzjoni, biex naqdi d-doveri tiegħi f'dan il-Parlament, hemm xi ħaġa ħażina, u għalhekk ifisser li rridu nirrangawha. Grazzi. Sur President.

MR SPEAKER: Grazzi. L-aħħar kumment l-Onor. David Agius. Ħa nagħmel referenza għal dak kollu li għedtu.

ONOR. DAVID AGIUS: Sur President l-Ordinijiet Permanenti ma jtkellmex dwar meta l-Gvern jiddeciedi li ma jutilizzax il-jum tal-Ħamis, skont ir-*ruling* tiegħek fejn iddecidejt li jkun imiss il-gvern. L-Ordinijiet Permanenti ma jgħidux biss li jmiss darba lill-Gvern u darba lill-Oppożizzjoni, anzi li x-xogħol tal-Oppożizzjoni jieħu preċedenza fuq tal-Gvern. L-interpretazzjoni ta' dak l-Ordni Permanenti 8(2) hija li nhar ta' Ħamis huwa xogħol tal-Oppożizzjoni. Dik żgur ma tistax tinbidel. Jekk il-Gvern ma jutilizzax il-ġurnata tal-Ħamis tiegħu għandek tiddefendi lill-Oppożizzjoni billi tgħidlu: għaddew disa' Ħamisijiet, int ma użajt l-ebda waħda minnhom, allura għada jmiss xogħol tal-Oppożizzjoni.

Se mai, jekk mhux għada, il-Ħamis li ġej, jiġifieri jekk mhux għada l-Ħamis, 28 ta' April, immorru għall-5 ta' Mejju; imma trid tagħtina data għall-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra halli ladarba l-Gvern mhux qed jutilizza l-ġurnata tal-Ħamis ma nagħmlux ħames snin bl-Oppożizzjoni ma tistax titkellem.

MR SPEAKER: Grazzi. Smajt il-partijiet kollha. Għal dak li għamli referenza tajjeb għalih l-Onor. David Agius u l-Onor. Marlene Farrugia, fir-*ruling* li tajt fis-Seduta 235 tat-3 ta' Frar 2015, kont għedt hekk:

“Is-Sedja thoss li għandha tirrimarka li mhijiex sodisfatta bir-regolamentazzjoni li teżisti llum u għaldaqstant effettivament tpoġġi r-responsabilità f'idejn il-Gvern tal-ġurnata biex kemm jista' jkun fil-futur qarib ikun hemm regolamentazzjoni aktar felici ta' kif jitmexxa dan il-Parlament. Fin-nuqqas ta' dan, is-Sedja m'għandhiex il-poteri proċedurali biex tara li mozzjoni sostantiva tkun tista' titqiegħed għad-

diskussjoni f'gurnata appożita għall- Oppożizzjoni meta dan mhuwiex definit b'mod ċar fl-Ordni permanenti.”

Dan jidher mhux biss minn dak li għedt jien imma anke minn dak li qalu Speakers precedenti. Fil-fatt, għamilt referenza għal diversi *rulings* inkluż l-aħħar *ruling* li kien ta l-Speaker ta' qabli, l-Onor. Michael Frendo. Issa l-pożizzjoni qiegħda ċara li l-prassi u l-proċedura huma dawk.

Jiena, ovvjament, nissoleċita l-partijiet biex jiltaqa' l-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra kemm jista' jkun malajr; però r-*ruling* qiegħed ċar: sakemm l-alternanza ma saritx, jiġifieri sakemm il-Ħamis ma ttehditx mill-Gvern, allura ma tistax tittiehed mill-Oppożizzjoni; dan dejjem kif diġà għamiltha ċara u nerġa' nefasizza, li qed ngħidu għal kull nhar ta' Ħamis alternattiv li fih tiltaqa' l-Kamra. Din hija l-pożizzjoni bħalissa; nifhem li jista' jkun hemm abbokkament bejnietkom biex għallinqas ikun hemm laqgħa tal-Kumitat dwar ix-Xogħol tal-Kamra fejn jistgħu jiġu indirizzati dawn il-problemi halli kif fil-fatt gara diversi drabi l-Kamra tiddiskuti mozzjonijiet tal-Oppożizzjoni.